23-га лютага — Дзень Узброеных Сіл

Гомельскі універсітэт

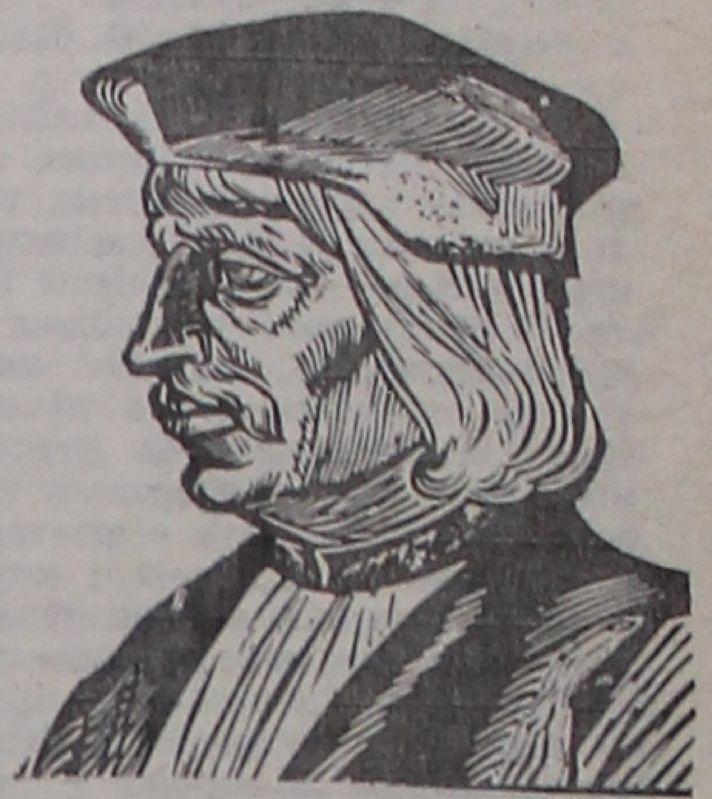

ГАЗЕТА ГОМЕЛЬСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ ФРАНЦЫСКА СКАРЫНЫ

№ 5 (827) | Аўторак, 18 лютага 1992 г. | Газета заснавана ў верасні 1969 года | Выходзіць раз у тыдзень | Цана 3 кап.

АТРЫМАН АДКАЗ З ГАРСАВЕТА

У адным з папярэдніх нумароў нашай газеты былі надрукаваны прапановы Гомельскага дзяржуніверсітэта імя Ф. Скарыны па сацыяльнай абароне выкладчыкаў і студэнтаў, распрацаваныя прафкомам выкладчыкаў і супрацоўнікаў і прафкомам студэнтаў для разгляду ў пастаяннай камісіі па адукацыі і навуцы гарадскога Савета народных дэпутатаў. Гэтыя прапановы абмяркоўваліся на пасяджэнні гарсавета, якое адбылося 28 студзеня г.г. Днямі ва універсітэт прыйшоў адказ за подпісам старшыні пастаяннай камісіі гарсавета па адукацыі і навукы А. В. Храмцоўскага:

Разгледзеўшы на пасяджэнні пастаяннай камісіі па адукацыі і навуцы пытанне «Аб сацыяльнай абароненасці работнікаў ВНУ г. Гомеля», камісія адзначае, што ў апошні час умовы жыцця прафесарска-выкладчыцкага саставу вышэйшых навучальных устаноў горада значна пагоршыліся. Стаўкі вядучых работнікаў ВНУ складаюць чатыры студэнцкія стыпендыі. У сувязі з аварыяй на Чарнобыльскай АЭС у апошнія гады назіраецца ўстойлівая тэндэнцыя адтоку навуковых кадраў з г. Гомеля. Так, з ГДУ імя Ф. Скарыны з'ехалі 8 прафесараў; узнікаюць вялікія праблемы з камплектаваннем ВНУ навуковымі кадрамі. Улічваючы, што высокі ўзровень развіцця навукі ў нашай незалежнай дзяржаве Беларусь з'яўляецца залогам працвітання, камісія лічыць неабходным неадкладна вырашыць кола праблем, звязаных з жыццём і дзейнасцю ВНУ г. Гомеля.

КАМІСІЯ ВЫРАШЫЛА:

1. Прасіць аблвыканком:

— адшукаць магчымасці даплаты прафесарска-выкладчыцкаму саставу ВНУ горада ў 1992 г.;

— прадаставіць права нечарговага набыцця падпісных выданняў і мастацкай літаратуры работнікам ВНУ;

— прасіць выдзеліць дадаткова ў 1992 г. па 4 аўтамабілі для работнікаў кожнай ВНУ г. Гомеля;

— звярнуць увагу на слабую забяспечанасць фондамі абласной бібліятэкі для навуковых і даследчых работ;

2. Прасіць гарадскі Савет:

— улічваючы вопыт іншых гарадоў Беларусі і дзяржаў СНД прадугледзець у бюджэце 1992 г. даплату да зарплаты прафесараў і дацэнтаў гомельскіх ВНУ ў размеры 300—350 руб. (525 чал.);

— неадкладна пагасіць запазычанасць па выдзяленню жылля ГДУ ў размеры 400 м².;

— больш актыўна ўдзельнічаць у атрыманні работнікамі ВНУ зямельных участкаў;

— разгледзець і прыняць неабходныя меры па зніжэнню кошту за харчаванне ў студэнцкіх сталовых;

— садзейнічаць у будаўніцтве спартыўнай залы для студэнтаў ГДУ;

— адшукаць магчымасці для ўключэння работнікаў ВНУ ў далявы ўдзел будаўніцтва жылля, а таксама павялічыць выдзяленне дзяржаўнай жылплошчы.

Рашэнне камісіі было абмеркавана на апошнім пасяджэнні прафсаюзнага камітэта. Адзін з яго пунктаў, які датычыцца даплаты да заработнай платы прафесарска-выкладчыцкага саставу, выклікаў ў большасці членаў прафкома неадназначную ацэнку. Імі была выказана думка, што ва ўмовах вялікага скачка цэн з мэтай сацыяльнай справядлівасці трэба рабіць даплаты не толькі прафесарска-выкладчыцкаму саставу, але і ўсім работнікам універсітэта.

НАСТУПЛЕННЕ НА НАШЫ ПРАВЫ І ГАРАНТЫІ

Прэзідыум Савета Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі, разгледзеўшы паступіўшыя праекты аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Кодэкс законаў аб працы, выказаў катэгарычную нязгоду з пазіцыяй Дзяржаўнага камітэта Рэспублікі Беларусь па працы і сацыяльнай абароне насельніцтва, накіраванай, па сутнасці, на ліквідацыю правоў і гарантый для працоўных рэспублікі ў галіне працоўных адносін.

У праекце змяненняў Кодэксу законаў аб працы Рэспублікі Беларусь, распрацаваных Камітэтам, выключаны многія сёння дзейнічаючыя нормы і палажэнні, якія абараняюць інтарэсы працоўных.

Так, скасаванне працоўнага дагавору па ініцыятыве наймальніка прапаноўваецца **ажыццяўляць не са згоды, як гэта** было раней, а толькі з улікам думкі прафсаюзнага камітэта. Пры гэтым адмоўная думка прафкома не перашкаджае скасаванню працоўнага дагавора.

Устанаўленне:

— форм, сістэм і размераў аплаты працы работнікаў, зацвярджэнне тарыфных ставак і акладаў;

— вызначэнне ўмоў і парадку выплаты ўзнагароджанняў і іншых форм заахвочвання работнікаў;

— тарыфікацыя работ і прысваенне разрадаў працоўным — усе гэтыя пытанні па праекту Дзяржкампрацы рашаюцца наймальнікам самастойна, без усякага ўдзелу працоўных калектываў або іх прадстаўнікоў.

Па праекту прафсаюзы поўнасцю страчваюць права ўдзельнічаць у разглядзе працоўных спрэчак.

Аб наступленні на правы працоўных гаворыць і той факт, што ў раздзеле выключаны ўсе артыкулы, вызначаючыя правы працоўных **і іх паўнамоцных** прадстаўнікоў — **прафесійных саюзаў.**

Гэта:

— права на ўдзел у рашэнні пытанняў нарміравання і аплаты працы;

— права кантролю за захаваннем закона аб працы і за выкананнем жыллёвага заканадаўства.

У праекце поўнасцю выключаецца таксама права прафсаюзаў ажыццяўляць нагляд і кантроль за бяспечным вядзеннем работ і **захаваннем норм і правілаў** па ахове працы.

Усе выкладзеныя факты гавораць аб тым, што Дзяржкампраца рэспублікі распрацавала антыпрацоўны праект Кодэксу законаў аб працы, пры гэтым кіравалася не інтарэсамі працоўных, а выконвала сацыяльны заказ цяперашніх і будучых прадпрымальнікаў.

На думку прэзідыума Савета ФПБ, такі праект Кодэкса законаў аб працы не павінен быць прыняты Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь.

Просім прафсаюзныя камітэты тэрмінова давесці гэтую інфармацыю да ўсіх членаў прафсаюза, выявіць іх меркаванні і зрабіць практычныя крокі па недапушчэнню прыняцця антыпрацоўнага закона. У гэтых мэтах правесці сустрэчы з народнымі дэпутатамі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, даць ім наказ не прымаць такі антынародны Закон, накіраваць тэлеграмы пратэсту ва ўрад і Вярхоўны Савет рэспублікі, выказаць нязгоду з пазіцыяй Дзяржкамітэта па працы і сацыяльнай абароне насельніцтва, накіраванай на ўразанне правоў працоўных.

Прэзідыум Савета Федэрацыі накіраваў **свае прапановы ў Савет Міністраў**, Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь і ў камісію Вярхоўнага Савета па пытаннях працы, цэн, занятасці і сацыяльнай абароне насельніцтва. Створана група па дапрацоўцы праекта змяненняў і дапаўненняў у Кодэкс законаў аб працы Рэспублікі Беларусь. Будуць арганізаваны выступленні ў друку, на радыё і тэлебачанні.

Прэзідыум Савета Федэрацыі.

ДАРЭМНА ВЫКЛАДЧЫКІ РАБОЧЫ ЧАС НЕ ТРАЦІЛІ

У Мінску адбыўся мітынг супрацоўнікаў ВНУ беларускай сталіцы.

Удзельнікі яго прад'явілі парламенту і ўраду рэспублікі традыцыйны цяпер ультыматум — павышэнне заработной платы і зніжэнне ставак налогаў на прыбытак, у даным выпадку вузаўскай навукі.

Акрамя таго, супрацоўнікі інстытутаў і універсітэтаў патрабавалі выдзеліць ім садовыя ўчасткі ў ваколіцах Мінска. Ну і, зразумела, прыгразілі Саўміну і Вярхоўнаму Савету больш рашучымі мерамі ўздзеяння, не выключаючы і забастоўкі.

(«Народная газета»).

У прафкоме.

ВАСТРЭЙШАЯ ПРАБЛЕМА— ЖЫЛЛЁВАЯ

У параўнанні з работнікамі вытворчай сферы выкладчыкі і супрацоўнікі ВНУ аказваюцца ў няроўных умовах. Той мізер кватэр, што перападае ВНУ ад дзяржавы, яшчэ доўга не зможа задаволіць іх патрэбу ў добраўпарадкаваным жыллі.

У нашым універсітэце ў чарзе на атрыманне дзяржаўных кватэр, сфарміраванай у 1990 годзе, стаіць 73 чалавекі з ліку прафесарска - выкладчыцкага саставу. Рухаецца ж яна марудна, бо толькі за апошнія пяць гадоў рашэнне гарвыканкома аб штогадовым выдзяленні жыллёвай плошчы універсітэту не выконвалася, і запазычанасць яму склала звыш 400 м. кв.

А пакуль у бягучым месяцы нашаму універсітэту выдзелены дзве чатырохпакаёвыя і адна двухпакаёвая кватэры ў мікрараёне № 17. На сумесным пасяджэнні прафкома і адміністрацыі, якое адбылося 11 лютага, праходзіла размеркаванне выдзеленага жылля. З інфармацыяй па гэтаму пытанню выступіў старшыня жыллёвай камісіі прафкома П. Д. Грыгарук. Ён нагадаў, што ў адпаведнасці з жыллёвым заканадаўствам нашай рэспублікі, акрамя асноўнай чаргі на добраўпарадкаваныя кватэры можа складацца спіс тых, хто мае права на нечарговае іх атрыманне. Гэта інваліды Вялікай Айчыннай вайны, шматдзетныя сем'і, ліквідатары аварыі на ЧАЭС, хворыя і інш. Есць такія людзі і сярод выкладчыкаў ГДУ. Складзены іх спіс быў зацверджаны сумесным рашэннем прафкома і адміністрацыі. У яго ўвайшлі пяць чалавек: дацэнт кафедры алгебры і геаметрыі А. У. Сідараў (шматдзетная сям'я), дацэнт кафедры матаналізу У. М. Ермакоў (шматдзетная сям'я), ст. выкладчык кафедры алгебры і геаметрыі А. Д. Хадалевіч (ліквідатар вынікаў аварыі на ЧАЭС), асістэнт кафедры агульнай фізікі В. Д. Крукаў (воін-інтэрнацыяналіст), дацэнт кафедры геаграфіі В. С. Маляравіч (ліквідатар).

На пасяджэнні прафкома чатырохпакаёвыя кватэры выдзелены дацэнтам У. Д. Чартку і А. У. Сідараву, двухпакаёвая — дацэнту Ю. У. Ліхуту.

Разгледжана таксама пытанне аб пастаноўцы ў чаргу на атрыманне жылля яшчэ 13 чал.

Да 850-годдзя ўпамінання Гомеля ў летапісах

СТАРОНКІ ПЕРАДГІСТОРЫІ ГОМЕЛЯ

(Працяг. Пачатак публікацыі гл. ў № 4).

II. ЗАГАДКІ ГОМЕЛЬСКІХ РАВОЎ. Дагэтуль памятаю, як у далёкія гады дзяцінства, калі я вучыўся ў 4 класе, наша настаўніца, якая разам з іншымі прадметамі выкладала і прыродазнаўства, вадзіла нас, вучняў апошняга года пачатковай школы, глядзець стромкія яры на высокім правым беразе ракі Сож. Гэта сёння адхоны яроў замацаваны і акуратна абсаджаны дэкаратыўнай граўкай, а дно заасфальтавана. У 60-х гадах, напрыклад, круты спуск-яр, які вядзе да Сожа ад вуліцы Білецкага ў раёне вясларных баз, быў самым сапраўдным дзікім месцам, парослым калючкамі-лапухом і іншай травой ў чалавечы рост. Не думаў я тады, што мне давядзецца займацца гэтымі ярамі-равамі зусім не з прыродазнаўчага пункту погляду і разгадваць ужо ўласна гістарычныя іх загадкі.

У вельмі далёкія ад нашага часу стагоддзі яры-равы на тэрыторыі сучаснага гомельскага цэнтра ўяўлялі сабой самую прыкметную асаблівасць мясцовасці. Равоў было многа, рэшткі іх мы зараз пералічым. Перш за ўсё, гэта вядомы ўсім гамяльчанам яр Гамюк з так званым Лебядзіным возерам. Далей — таксама вядомыя Кіеўскі спуск (да 1923 года — Саборны спуск) і Ільінскі спуск. Праз 100—150 метраў ад рова, які ідзе ад вуліцы Білецкага да Сожа, ёсць яшчэ круты спуск — па вуліцы Сожскай. Тут жа, у раёне грузавога порта, у пачатку XX стагоддзя існаваў яр пад вельмі цікавай назвай Дзедна. Гэтага яра сёння няма, бо будаўніцтва порта ў першай палове 30-х гадоў значна змяніла ландшафт. Назва, ёсць яшчэ так званы рэшчы Цыганскі спуск у канечнай частцы вуліцы Валатаўскай. Рэшткі яроў найбольш відавочныя ў іх нізоўях, але захаваліся «сляды» і верхоўяў. Успомнім выразнае паніжэнне па Румянцаўскай (Савецкай) вуліцы паблізу Піянерскага сквера, а таксама менш выразнае паніжэнне каля плошчы Працы. Першая нізіна, відаць, з'яўлялася вярхоўем рова, які ішоў далей па вуліцы Валатаўскай і, відаць, адгаліноўваўся ў бок вуліцы Сожскай. Другая нізіна, амаль несумненна звязана з Кіеўскім спускам і спускам з вуліцы Білецкага, а магчыма і з ярам Гамюкам, які, згодна з успамінамі старажылаў, меў тры вярхоўі, ішоў з трох бакоў.

Калі разглядаць рэчышчы не кожнага яра паасобку, а ўважліва прааналізаваць іх у сістэме, то мы ўбачым, што ўсе яны пачыналіся прыкладна з аднаго месца, з агульнага цэнтра. Такім «цэнтрам» быў балотны масіў, які ў сярэдзіне XIX стагоддзя размяшчаўся на паўночна-заходняй ускраіне горада. У 1873 годзе праз Гомель прайшла лінія Лібава—Роменскай чыгункі, якую на ўчастку ад сучаснай вуліцы Палескай да вакзала давялося пракладаць па нізіннай, балоцістай мясцовасці. Тут патрабавалася насыпаць грунт, які вазілі з іншага ўчастку Лібава—Роменскай чыгункі, дзе, наадварот, неабходна было зразаць лішнія пласты зямлі. Такім участкам была тэрыторыя ад сучаснага Мохава пераезда да ракі Сож (зразумела, што шырыня ўчастку, на якім зразалася зямля, была роўная шырыні чыгуначнага палатна). Тут рабілі плаўны, паступовы спуск лініі чыгункі да ўзроўню ракі, у выніку ўтварылася так званая Горка (гарадскі мікратапонім, неафіцыйнае найменне), уздоўж якой сфарміравалася вуліца Андрэеўская (сёння — Украінская).

Аднак, вернемся да балотнага масіву. Лібава — Роменская чыгунка разрэзала яго на дзве часткі. Усходнюю з іх яшчэ памятаюць гомельскія старажылы пад назвай Гарэлае балота. Раён Гарэлага балота пачынаўся за будынкам былой мужчынскай гімназіі (цяпер — корпус Беларускага інстытута інжынераў чыгуначнага транспарту) і цягнуўся да чыгуначнай станцыі. Заходняя частка балотнага масіву размяшчалася ў раёне цяперашняга стадыёна «Лакаматыў», ад вуліцы Арлоўскай (сёння — вуліца Вароўскага) да вуліцы Іванаўскай (Катоўскага). Цікава, што да апошняй вайны ў веснавую паводку дамы па Іванаўскай вуліцы затапляліся амаль да вокнаў.

У дагістарычныя для горада часы на месцы балотнага масіву было вялікае возера — верагодны пасляледавіковы вадаём. Вакол возера ва ўсе бакі цягнуліся суцэльныя густыя лясы. Вільготны і параўнальна цёплы клімат, буйна квітнеючая прыбярэжная расліннасць, мноства птушак, звяроў стваралі самы натуральны прыродны аазіс. З гэтага возера, як можна меркаваць, выцякала некалькі ручаёў. Пясчаныя асадкавыя пароды, прынесеныя ў апошнюю ледавіковую эпоху, лёгка вымываліся гэтымі вадацёкамі. З цягам часу іх рэчышчы ператварыліся ў значныя яры, асабліва глыбокія і стромкія на схілах правага надсожскага берага. У выніку уся мясцовасць была моцна перасечанай.

Зрабіць такую рэканструкцыю дагістарычнага гомельскага ландшафту дазволіла геаграфічная назва Гомель. Дарэчы, першапачатковая форма імя — Гомій, яна зберaглася ў складзе іншага наймення — яр Гамюк (знакамітае паркавае возера). «Возерам» яго называюць умоўна. Гамюк — гэта рэшткі рачулкі, вярхоўі якой ужо ў новы час мелі два найменні — Беліца і Кагальны роў. Была ў Гомелі XIX стагоддзя вуліца Беліцкая (потым яна насіла імя ў гонар лётчыка Байдукова, а ў нашы дні яна завецца вуліцай Караленкі ў гонар расійскага пісьменніка У. Г. Караленкі). Дык вось, уздоўж Беліцкай вуліцы ішоў роў, цераз яго былі перакінуты мосцікі, якія вялі ад аднаго дома да іншага. Роў гэты — несумненныя вярхоўі Гамюка. Мясцовае насельніцтва, як можна меркаваць, называла яго Беліцай (слова беліца ў якасці геаграфічнага тэрміна са значэннем «нізкае, вільготнае месца» і як найменне невялікіх вадацёкаў сустракаецца і на Палессі, і ў Верхнім Падняпроўі, ды й у іншых мясцінах). Адсюль — і Беліцкая вуліца (з Новай Беліцай назва вуліцы наўрад ці звязана).

Што ж датычыць наймення Кагальны роў, то яно звязана з тым участкам цячэння Гамюка, які захаваўся за будынкам Дома фізкультуры і спорту прафсаюзаў побач з цэнтральнай плошчай горада. Гэта сухая, глыбокая нізіна, парослая дробным хмызняком і травой. Тут у 1902—1903 гадах адбываліся сходы і масоўкі рабочых гомельскіх прадпрыемстваў, а яшчэ раней, у пачатку XIX стагоддзя, пасвілася жывёла гомельскіх жыхароў. Назва Кагальны роў звязана са словам кагал — «яўрэйская абшчына і абшчыннае самакіраванне», «шумны натоўп, зборышча».

А што азначала самая старажытная назва рэчкі — Гамюк? Як мы адзначылі, у складзе назвы захавалася першапачатковая форма назвы Гомеля — Гомій (Гомій+ук, Гамюк). Корань гом- адлюстраваны ў верагодным старажытнаславянскім слове гомъ — «узвышша над ровам, нізінай». Гэтаму слову знаходзяцца паралелі, перш за ўсё, у іранскіх мовах: асецінскай, таджыкскай (ком, гом — «цясніна», хамі — «западзіна, нізіна», хам — «апушчаны; такі, які мае схіл», «звіліна»); персідскай, афганскай (кам — «цясніна»). Сама назва Гомій (па форме першапачатковы прыметнік) мела значэнне «ярысты, зрыты ярамі, равамі». Такая назва адносілася хутчэй да мясцовасці ўвогуле, чым да канкрэтнага пасялення.

Зразумела, што перасечаная мясцовасць ля вялікай ракі з прыроднымі абарончымі перашкодамі прываблівала чалавека з самай глыбокай старажытнасці. Першыя сталыя насельнікі гомельскіх наваколляў заснавалі тут некалькі пасяленняў. Аб гэтым — наш наступны расказ.

А. РОГАЛЕЎ,
кандыдат філалагічных навук.

(Працяг будзе).

Метадычная канферэнцыя біёлагаў

Днямі на біялагічным факультэце адбылася канферэнцыя, прысвечаная пытанням паляпшэння вучэбна-метадычнай работы выкладчыкаў біяфака. На канферэнцыю было прадстаўлена пяць дакладаў.

Іх тэматыка датычылася двух асноўных напрамкаў вучэбнага працэсу: паляпшэння арганізацыі і правядзення педагагічнай практыкі студэнтаў-біёлагаў і ўдасканалення арганізацыі і правядзення вучэбных палявых і вучэбна-вытворчых і вытворчых практык студэнтаў. Гэтыя напрамкі накіраваны на паляпшэнне прафесійнай педагагічнай падрыхтоўкі студэнтаў на біялагічным факультэце нашага універсітэта.

Даклады былі зроблены дацэнтамі С. Ф. Алешкам, А. І. Балтоўскім, І. Ф. Расашка, В. С. Аруцюнавай, В. М. Верамеевым, асістэнтам Н. Р. Ткачэнка.

Усе даклады былі змястоўнымі і выслуханы з вялікай увагай. Пры абмеркаванні іх выступілі амаль усе прысутнічаўшыя на канферэнцыі. Слушныя заўвагі і прапановы па абмяркоўваемых пытаннях зрабілі дацэнты Ю. А. Праляскоўскі, В. Я. Верамейчык, С. Ф. Алешка, А. У. Гаўрылаў, І. П. Арабіна, І. Ф. Расашка, асістэнт С. У. Аўсеенка і інш.

Калі падсумаваць зробленыя на канферэнцыі прапановы, то яны былі накіраваны на паляпшэнне педагагічнай падрыхтоўкі біёлагаў.

На факультэце тое-сёе робіцца ў гэтым напрамку. Створаны макет вучэбна-даследчага участка сярэдняй школы на аграбіястанцыі «Чонкі», чытаюцца курсы «Доследная работа на вучэбна-даследчым участку сярэдняй школы», «Раслінаводства», выконваюцца курсавыя і дыпломныя работы па метадычнай тэматыцы біялогіі і хіміі. Тэрмін педпрактыкі на IV курсе падоўжаны на два тыдні і складае адзін месяц на V курсе. Але гэтага недастаткова.

На факультэце няма кабінетаў методыкі выкладання біялогіі і хіміі з адпаведным абсталяваннем. Колькасць гадзін на агульную методыку выкладання біялогіі і хіміі, мякка кажучы, недастатковая. Вырашэнне гэтага пытання стрымліваецца не толькі нястачай вучэбных плошчаў, але і адсутнасцю кваліфікаваных выкладчыкаў-метадыстаў. Мізер гадзін па вучэбнаму плану на методыку выкладання біялогіі і хіміі робіць немагчымым запрасіць на работу кваліфікаваных выкладчыкаў біялогіі і хіміі сярэдняй школы. Не чытаюцца на факультэце прыватныя методыкі па асобных біялагічных дысцыплінах. Тут ёсць над чым падумаць кіраўніцтву факультэта.

Цяпер, калі скарачаюцца гадзіны на агульнапалітычныя дысцыпліны, іх рэзерв можна выкарыстаць на паляпшэнне метадычнай педпрактыкі выпускнікоў-біёлагаў. Ёсць магчымасць павелічэння колькасці гадзін на методыку і за лік гадзін дысцыплін спецыялізацыі кафедр факультэта.

Шмат карыснага выказана наконт паляпшэння правядзення вучэбных і вытворчых практык.

Дзяленне груп студэнтаў на падгрупы пры правядзенні вучэбных практык на I і II курсах, несумненна, палепшыць якасць спецыяльнай падрыхтоўкі біёлагаў.

Правядзенне комплексных біялагічных практык на старэйшых курсах таксама заслугоўвае ўвагі і ажыццяўлення. Ёсць таксама рэзервы паляпшэння арганізацыі і правядзення вытворчых практык студэнтаў. Аб гэтым гаварылася ў выступленнях В. С. Аруцюнавай, В. Р. Свірыдэнка.

Заклапочанасць дацэнта І. Ф. Расашка аб магчымым зняцці дыферэнцыраванага заліку па ахове прыроды на філалагічным факультэце не будзе спрыяць экалагічнаму выхаванню будучых настаўнікаў.

На канферэнцыі ўздымаліся і іншыя пытанні паляпшэння вучэбна-выхаваўчага працэсу на факультэце.

На заканчэнне канферэнцыі яе ўдзельнікі вызначылі лепшы даклад не толькі па зместу, але і па актуальнасці для факультэта. Ім аказаўся даклад асістэнта кафедры хіміі Н. Р. Ткачэнка «Вопыт арганізацыі і правядзення педагагічнай практыкі студэнтаў біялагічнага факультэта».

Канферэнцыя выявіла заклапочанасць прафесарска-выкладчыцкага саставу факультэта пытаннямі паляпшэння метадычнай падрыхтоўкі студэнтаў біялагічнага факультэта і жаданне іх паспяховага вырашэння.

А. САПЕГІН,
старшыня метадычнай камісіі біяфака.

АПЛАТА ПУЦЁВАК І ПРАЕЗДУ Ў ЗДРАЎНІЦЫ

Прэзідыум Савета аб'яднання прафсаюзаў Гомельскай вобласці пастанавіў:

Арганізацыю аздараўлення насельніцтва вобласці з 1 студзеня 1992 г. прывесці ў адпаведнасць з Законам Рэспублікі Беларусь «Аб сацыяльнай абароне грамадзян, пацярпеўшых ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС».

Дазволіць абласным камітэтам прафсаюза, райкомам і прафкомам за кошт выдзяляемых сродкаў сацыяльнага страхавання:

— выдаваць бясплатна пуцёўкі маці з дзецьмі, школьнікам, цяжарным жанчынам, дарослым, што стаяць на дыспансерным уліку ў сувязі з хранічнымі захворваннямі, пражываючым у раёнах са шчыльнасцю радыеактыўнага забруджвання 5 і больш Кю/кв. км і якім патрэбна лячэнне і аздараўленне ў санаторна-курортных установах, санаторыях-прафілакторыях, установах адпачынку і турызму і аздараўленчых лагерах усіх відаў, лагерах працы і адпачынку;

— аплачваць: праезд дзяцей, бацькоў з дзецьмі, цяжарных жанчын, падлеткаў з указаных раёнаў у такія ўстановы, якія знаходзяцца за межамі вобласці; ва ўстаноўленых памерах харчаванне школьнікаў на шляху ў санаторыі і аздараўленчыя лагеры;

— аплачваць гаспадарчыя расходы па ўтрыманню санаторыяў-прафілакторыяў, аздараўленчых лагераў і баз адпачынку ў выпадку іх прадстаўлення.

У зоне пражывання з перыядычным радыяцыйным кантролем 1—5 Кю/кв. км:

— выдаваць бясплатна пуцёўкі тэрмінам на 1 месяц дзецям і падлеткам, а таксама асобам, якія суправаджаюць дзяцей дашкольнага ўзросту, дзяцей-інвалідаў, якім патрэбны па заключэнню ўрачэбна-кансультацыйнай камісіі пабочны догляд;

— аплата праезду ўсіх катэгорый працоўных і іх дзяцей, школьнікаў у вучэбны час і летні аздараўленчы перыяд, падлеткаў, цяжарных жанчын за асабістыя сродкі.

У сувязі з рэзкім узрастаннем кошту пуцёвак на санаторна-курортнае лячэнне і адпачынак, кіруючыся пастановай прэзідыума Федэрацыі прафсаюзаў Рэспублікі Беларусь ад 28.11.91 г. № 18, устанавіць, што за пуцёўкі з тэрмінам аздараўлення з 1 студзеня 1992 г., набытыя за сродкі сацыяльнага страхавання, з працоўных бярэцца 10% кошту пуцёвак. Па 20% пуцёвак на санаторнае лячэнне і адпачынак выдаюцца бясплатна. Улічваючы недастатковую колькасць пуцёвак у санаторыі і дамы адпачынку ў такім жа парадку выдаваць пуцёўкі і ў турыстычныя ўстановы.

Дазволіць праворганам, прафкомам свабодны продаж іншым прафкомам, прадпрыемствам, арганізацыям і грамадзянам тых пуцёвак на санаторна-курортнае лячэнне і адпачынак, якія набываліся самастойна і па пэўных абставінах не могуць быць рэалізаваны ў галіне або ў працоўным калектыве. Пры гэтым, поўны кошт рэалізуемых пуцёвак павінен ва ўстаноўленым парадку адначасова ў галіновы фонд сацыяльнага страхавання.

ПРАДУКЦЫЯ СТУДЭНЦКАГА ПРАДПРЫЕМСТВА

Канешне, мы яшчэ не прытрымліваемся патрабаванняў сапраўднага бізнесу — не раскрываць свае тэхналагічныя тайны, але страчваць нам пакуль няма чаго. Таму раскажу аб адным з накірункаў дзейнасці нашага малога студэнцкага прадпрыемства «Экоша»: падрыхтоўка выпуску тавараў народнага спажывання, да вырабу якіх мы даўно запрашаем усіх жадаючых студэнтаў на ўмовах падраду. Аднак студэнты яшчэ таксама не адчуваюць складанасці абстаноўкі на рынку працы і зніжэння ўзроўню жыцця сваіх сем'яў, а таму не імкнуцца самастойна, яшчэ, напэўна, псіхалагічна не гатовыя, займацца прадпрымальнай дзейнасцю.

Зараз у нас гатовая калекцыя сурвэтак (**некаторыя іх узоры вы бачыце на здымку**), якія добра разыходзяцца на нашым пустым рынку ў якасці сувеніраў і падарункаў да ўрачыстых дзён. Аднак гэтая прадукцыя вельмі працаёмкая і патрабуе ад выканаўцы неабходных навыкаў. Для многіх дзяўчат яны засталіся незасвоенымі, так як раней усе імкнуліся дастаць рэч у магазіне, а сваімі рукамі працягвалі ўпрыгожваць жыццё людзі, спясіёныя ў сродках. Цяпер іншы час, іншыя магчымасці, іншыя погляды на рэчы ручнога вырабу. Іх добра возьмуць і за мяжой. Таму хацелася б, каб дзяўчаты з усіх факультэтаў выкарыстоўвалі магчымасць навучыцца вязанню кручком і спіцамі. Для гэтага яны свабодна могуць прыходзіць ў ауд. 3-30 галоўнага курпуса з ніткамі, кручкамі і спіцамі. У нас яшчэ няма сваіх запасаў, яшчэ карыстаемся дамашнімі рэшткамі, але навучыць — навучым бясплатна. Хто пасля гэтага пажадае працаваць па падраду — калі ласка, вяжыце прыгожа — прададзім з прыбыткам і выплацім заработную плату, якую вы пажадаеце атрымаць. Я думаю, можна дамовіцца аб умовах індывідуальнай дзейнасці студэнта, якая б яго не звязвала з часам і прыносіла б даход, неабходны для існавання ў нашых няпростых умовах.

У рэшце рэшт мы атрымалі і адходы трыкатажнай вытворчасці, якія патрабуюць фантазіі ад кожнай рукадзельніцы для таго, каб змайстраваць прыгожую рэч для малыша. Дзяцей у нашым універсітэце таксама шмат, а ў магазінах суценкі для іх каштуюць звыш 100 рублёў.

Хацелася б, каб прыйшлі тыя, хто ўмее плясці тэхнікай макрамэ, а мы можам павучыць ткаць габелены.

Вось такія нашы тайны тэхналагічныя ў гэтым напрамку дзейнасці.

Чакаем усіх жадаючых.

Э. ЛІЗАРАВА,
нам. дырэктара малога студэнцкага прадпрыемства «Экоша».
Фота У. Чысціка.

КОМПЛЕКСНАЕ МЕДЫЦЫНСКАЕ АБСЛЕДАВАННЕ ДЗЯЦЕЙ

У навукова-даследчым інстытуце педыятрыі пры АМН Расіі на працягу сямі дзён бацькі могуць правесці абследаванне дзяцей ва ўзросце да 14-ці гадоў. Дакладны дыягназ установяць вядучыя спецыялісты-педыятры, якія прайшлі спецыялізацыю ў ЗША, пры дапамозе навейшага абсталявання і методык вядучых заходніх фірм.

Кошт абследавання — ад 2 да 4,5 тыс. руб. Акрамя медабследавання ў яго ўваходзяць таксама: праезд у абодва бакі, пражыванне ў двухмясцовым нумары пансіяната, аўтатранспарт для наведвання кансультацый, чатырохразавае харчаванне. Пасля абследавання пры неабходнасці па заключэнню вучоных дзецям можа быць прапанавана месца для лячэння ў стацыянары інстытута.

За даведкамі звяртацца па кантактнаму тэлефону ў Гомелі — 53-69-13 (Алейнік Уладзімір Міхайлавіч).

У ВНУ краіны

ДАПАМОЖА ФОНД

У Ташкенцкім інстытуце тэкстыльнай і лёгкай прамысловасці створаны дабрачынны фонд «Талент». Сродкі фонду пойдуць на аплату стажыровак студэнтаў і аспірантаў у ВНУ краіны і за рубяжом. Дадатковыя стыпендыі таленавітым рабятам, а таксама запрашэнні выкладчыкаў з замежных ВНУ будуць забяспечвацца таксама за лік гэтага фонду.

Аб дзяржаўнасці беларускага народа

ЦІ Ж ТАКІМ КАРОТКІМ БЫЎ ШЛЯХ?

Калега І. Ф. Эсмантовіч у адным са студзеньскіх нумароў газеты «Вечерний Гомель» надрукаваў артыкул «Путь становления и развития государственности белорусского народа». Як тэма яго, так і асабліва асноўная тэндэнцыя не могуць пакінуць абыякавым гісторыка, нават калі ён, як аўтар гэтых радкоў, не можа лічыць сябе спецыялістам па азначанай праблеме. А такой тэндэнцыяй з'яўляецца спроба паказаць, што «белорусский народ впервые за всю свою историю обрел национальную государственность после победы Великой Октябрьской социалистической революции». Хаця аўтар і піша, што «история упорно доказывает» гэта, але характэрна, што ён не прыводзіць ніякіх аргументаў на карысць сфармуляванага ім тэзіса. Усю сваю ўвагу ён накіроўвае на тое, каб выкласці нарыс развіцця беларускай савецкай дзяржавы. А між тым у апошнія гады ў друку з'явіўся шэраг прац вядомых спецыялістаў па праблеме гісторыі Беларусі, якія, абапіраючыся на гістарычныя крыніцы, даводзяць, што няма ніякіх падстаў «амаладжваць» гісторыю беларускай дзяржаўнасці, зводзячы яе да савецкага часу.

Ужо сам той факт, што беларусы, адносна нешматлікая нацыя, рассяліўшыся на адным са «скрыжаванняў» Еўропы, паміж такімі моцнымі суседзямі, як рускія, немцы, палякі, змаглі захаваць сваю самабытнасць, багатую культуру, вытрыманасць, здольнасць да развіцця, сведчыць аб жыццядзейсным гістарычным патэнцыяле, магутных жыватворных імпульсах, што ішлі і ідуць з мінулага ад пакалення да пакалення. Найбольш моцныя з гэтых імпульсаў і звязаны з гісторыяй беларускай дзяржавы, якая, як і кожная дзяржава наогул, адыгрывала важную ролю ў нацыянальнай кансалідацыі, абароне і развіцці ўсіх сіл народа.

Было б занадта смела і падылетанцку прэтэндаваць у невялікім газетным артыкуле на разгорнутую аргументацыю тэзіса аб наяўнасці феадальнага этапа ў развіцці беларускай дзяржаўнасці. Але аб гэтым даволі шмат ужо напісана спецыялістамі, якія даследуюць гісторыю Полацкага і іншых старажытнарускіх княстваў, Вялікага княства Літоўскага. Яшчэ акадэмік Грэкаў адзначаў, што Полацкае княства ўжо з 1021 года жыло аўтаномным жыццём, вядучы барацьбу з Кіевам. Крыху больш чым праз стагоддзе гэтая барацьба прывяла да поўнай яго незалежнасці.

Дзякуючы высокаму развіццю эканомікі, цесным гандлёвым сувязям тут даволі рана стала пераадольвацца феадальная раздробленасць. Складваліся ўмовы для фарміравання беларускай народнасці на аснове мясцовага славянскага насельніцтва і аславяненых балтаў. Полацкае княства мела ўсе атрыбуты незалежнай дзяржавы: тэрыторыю, на якую распасціраўся яго суверэнітэт, і сваю дынастыю, войска, іншыя інстытуты ўлады, міжнароднае прызнанне. Тут высокага развіцця дасягнула арыгінальная культура. Прыкладна ў канцы XIII ст. Полацкае княства ўвайшло ў склад славянска-літоўскай дзяржавы, якая складвалася вакол Навагародка, захаваўшы ў ёй значную самастойнасць.

Названая славяна-літоўская дзяржава даволі хутка вырасла ў магутную феадальную дзяржаву — Вялікае княства Літоўскае (ВКЛ), у якім беларускі элемент адыгрываў вядучую ролю. Цікавы і дасканала абгрунтаваны нарыс яго ўтварэння даў М. І. Ермаловіч, да кніжкі якога мы і адсылаем чытача. Шмат карыснага ў вывучэнне яго гісторыі (пазнейшая афіцыйная назва — Вялікае княства Літоўскае, Рускае і Жамойцкае) унеслі таксама А. П. Грыцкевіч, М. А. Ткачоў, іншыя даследчыкі (глядзіце «З гісторыяй на «Вы». — Мінск, 1991).

Гэта дзяржава, манархі якой гаварылі і пісалі на беларускай мове, урад і законы якой абаранялі інтарэсы мясцовага насельніцтва (зразумела, перш за ўсё шляхты, феадалаў), не растварылася ў польскай дзяржаве, аб'яднаўшыся з ёю ўніяй ў 1569 г. Аб гэтым сведчаць гістарычныя крыніцы, напрыклад, перавыдадзены нядаўна «Статут Вялікага княства Літоўскага» 1588 г. Але працэс паланізацыі ішоў і ігнараваць яго нельга. Няпольскі, беларускі характар гэтай дзяржавы неаднаразова падкрэслівалі К. Маркс і Ф. Энгельс, чаго не хочуць заўважаць некаторыя нашы гісторыкі-марксісты. Наогул, тэма гэта настолькі вялікая, што прыйдзецца абмежавацца зробленымі вышэй адсылкамі да літаратуры (тым больш, што І. Ф. Эсмантовіч, як вышэй гаварылася, не прыводзіць ніякіх аргументаў у падтрымку тэзіса аб адсутнасці дзяржаўнасці ў беларусаў да 1917 г.).

Тая гістарычная спадчына, якую пакінула ВКЛ як дзяржава беларускага, але таксама і літоўскага, украінскага народаў, была настолькі значнай, што яна натхняла не адно пакаленне дзеячоў беларускага нацыянальнага руху. І. Ф. Эсмантовіч чамусьці праігнараваў К. Каліноўскага з яго ідэяй самастойнасці Літоўска-Беларускай рэспублікі ў дэмакратычным саюзе з Польшай і Расіяй. Ён ні словам не ўпамінае народніцкую групу часопіса «Гоман» (80-я гады), абгрунтаваўшую ідэю «федэратыўнай самастойнасці Беларусі» на аснове пагаднення з іншымі народамі будучай дэмакратычнай Расіі. Нічога не гаворыцца ў яго артыкуле пра этапную, неацэнную для нацыянальна-вызваленчага руху дзейнасць «Нашай нівы» і Беларускай Сацыялістычнай Грамады на пачатку XX стагоддзя. Гэта была найбольш уплывовая ў той час на Беларусі арганізацыя рэвалюцыйна-дэмакратычнага характару. Першы сакратар ЦК КПБ А. Крыніцкі адзначаў на X з'ездзе партыі (1927 г.), што «да Кастрычніцкай рэвалюцыі дробнабуржуазная інтэлігенцыя розных палітычных адценняў была гегемонам у пытаннях нацыянальнага руху ў Беларусі». Гэта была справядлівая, хаця і забытая потым ацэнка.

Беларусь адносілася да той часткі Еўропы, дзе ў той час, па выказванню У. І. Леніна, «айчына яшчэ не праспявала сваёй лебядзінай песні». (Як мы цяпер бачым, песня была не «лебядзіная»). Гэта неабходна было б улічваць тым марксістам, якія ў кожным дзеячу, што стаіць на грунце абароны нацыянальных інтарэсаў, у тым ліку і нацыянальна-дзяржаўнага самавызначэння, бачаць злосных нацыяналістаў, ворагаў рабочага класа і г. д. Тым больш гэта важна ўлічваць, што ў 1917 г. малаўплывовая на Беларусі бальшавіцкая арганізацыя якраз не ставіла задачу дзяржаўнага самавызначэння беларускага народа, а гэта аб'ектыўна пашырала ўплывы дэмакратычных нацыянальных арганізацый.

На пытанні аб ролі бальшавіцкай партыі ў стварэнні беларускай савецкай дзяржаўнасці неабходна спыніцца больш падрабязна — і таму, што яму надаецца найбольшая ўвага ў артыкуле І. Ф. Эсмантовіча, і таму, што яно да гэтага часу выкарыстоўваецца ў абарону зусім не лепшых палітычных мэтаў. Дакладней кажучы, тэзіс аб тым, што толькі Кастрычнік даў беларусам дзяржаўнасць, доўгі час служыў як бы легітымацыяй і асвяшчэннем улады на Беларусі беларускага філіяла КПСС.

Узяўшы з паліцы універсітэцкай бібліятэкі пратаколы VI з'езда РСДРП(б), можна знайсці тэкст выступлення А. Ф. Мяснікова, дэлегата ад мінскай арганізацыі, які сказаў, што ў бальшавікоў «моцных сувязей з рабочымі няма. З прычыны блізкасці да фронту наша арганізацыя па сутнасці ваенная». (У ёй налічвалася 500—600 чалавек, у той час як у Бунда, напрыклад, каля 1000). Пазней В. Кнорын адзначаў, што «Кастрычніцкі пераварот у Мінску і на Заходнім фронце» ажыццявіла «сялянская маса ў салдацкіх шынялях». У артыкуле, падрыхтаваным да зборніка «Беларусь» (1924 г.), ён жа прызнаў, што бальшавізм «25 кастрычніка ... быў чужым для шырокіх мас».

Такім чынам, не вытрымлівае супрацьпастаўлення з фактамі адзін з шэрагу старых штампаў беларускай гістарыяграфіі, які падтрымліваецца і нашым апанентам — аб устанаўленні савецкай улады «трудящимися массами» па ўсёй Беларусі. Тое ж самае неабходна сказаць адносна сцвярджэння, быццам Саўнаркам Заходняй вобласці, створаны 26 лістапада 1917 г., паклаў і пачатак стварэнню Беларускай суверэннай дзяржавы. Як сведчаць спецыялісты (І. М. Ігнаценка, В. А. Круталевіч, М. М. Сташкевіч, У. Д. Якутаў) кіраўнікі гэтага органа Ландэр, Мяснікоў, Калмановіч, як і значная частка РКП(б) наогул, нацыянальнага пытання не разумелі, самабытнасці беларускага народа не бачылі, адраджэнню яго дзяржаўнасці не спрыялі. Пасля Кастрычніка 1917 г. бальшавікі ішлі да беларускага народа не толькі з дэкрэтамі аб зямлі, аб міры, але і з ідэяй сусветнай сацыялістычнай рэвалюцыі. Яна выражалася ў шэрагу дакументаў таго часу і ў практычнай палітыцы. Ленін і частка кіраўніцтва партыі ставіла ў залежнасць ад гэтай ідэі і вырашэнне нацыянальнага пытання, у той час, як, напрыклад, Бухарын і вышэй названыя кіраўнікі партыйных і савецкіх органаў на Беларусі зусім адмаўляліся яго бачыць і разумець. Аб гэтым сведчыць і іх пазіцыя адносна Усебеларускага з'езда, скліканага шэрагам беларускіх палітычных партый у снежні 1917 г. Насуперак таму, што піша І. Ф. Эсмантовіч, з'езд быў скліканы не «пры падтрымцы палітычных партый, выступаўшых супраць савецкай улады», а пры падтрымцы самой гэтай улады. Саўнаркам Расіі пад старшынствам Леніна выдзяліў нават грошы на яго правядзенне. Была дамоўленасць з Наркамнацам Расійскай рэспублікі, што выбранаму на з'ездзе Савету будзе належаць улада ў краі. І ўсё ж такі 18 снежня з'езд быў разагнаны Саўнаркамам Заходняй вобласці, а ўвесь яго прэзідыум арыштаваны — у тым ліку А. Чарвякоў, З. Жылуновіч, прафесар Карскі і іншыя. Чаму гэта адбылося?

Можна меркаваць, што мелі значэнне дзве акалічнасці: папершае, бальшавікі, недаацаніўшы з'езд, не атрымалі на ім большасці (мелі разам з саюзнікамі 118 мандатаў з агульнай колькасці больш чым 1100), а ўладу аддаваць не хацелася. Па-другое, з'езд сваёй рэзалюцыяй ускладняў пазіцыю Расійскай рэспублікі на перамовах аб міры з Германіяй, якія ішлі ў гэты час, і на якіх савецкая

(Заканчэнне на 4-й стр.)

Аб дзяржаўнасці беларускага народа

ЦІ Ж ТАКІМ КАРОТКІМ БЫЎ ШЛЯХ?

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

дэлегацыя вымушана была зга-
джацца на тэрытарыяльныя
ўступкі. Бо ў падрыхтаванай на
з'ездзе рэзалюцыі гаварылася,
што краёвая беларуская ўлада
ствараецца між іншым, «дзеля
выратавання роднага краю і
аховы яго ад падзелу і адрыву
ад «Расійскай Дэмакратычнай
Федэратыўнай Рэспублікі...» Як
бы там ні было, факт застаецца
фактам, і ён трагічна адбіўся
на ўсёй сітуацыі ў рэспубліцы,
паглыбіўшы раскол грамадства,
падштурхнуўшы яго да грама-
дзянскай вайны. Не будзе, зда-
ецца, недакладнасцю параўнан-
не разгону Усебеларускага
з'езду як па метадах, так і па
выніках з разгонам Устаноўчага
сходу ў студзені 1918 г.

З улікам факту роспуску
Усебеларускага з'езда, у якім
выявіўся канфрантацыйны курс
бальшавіцкай партыі на Бела-
русі, неабходна разглядаць да-
лейшае развіццё падзей, у тым
ліку і абвяшчэнне выканкомам,
абраным яшчэ на з'ездзе, Бе-
ларускай Народнай Рэспублікі
(БНР). Гэты акт быў прыспеша-
ны падпісаннем 3 сакавіка
1918 г. Брэсцкага міру, па
якім большая частка тэрыторыі
Беларусі перадавалася Германіі.
БНР апынулася ў складанай сі-
туацыі.

Аўтар артыкула піша, што
беларускія буржуазныя аргані-
зацыі спрабавалі «провести
идею белорусской буржуазной
национальной государственно-
сти с помощью кайзеровской
Германии». Гэтак жа можна
сказаць, што і Ленін у той час
імкнуўся ўратаваць сацыялізм
у Расіі з дапамогай кайзераў-
скай Германіі. Дзеячы БНР
павінны былі лічыцца з сітуа-
цыяй, з той жа Германіяй, як
з пануючай сілай на Беларусі.
Але ў той жа час яны імкну-
ліся прымусіць бакі, падпісаў-
шыя Брэсцкі дагавор, лічыцца
з інтарэсамі Беларусі, зрабілі
заяўку на яе суверэнітэт. Трэ-
цяя Устаўная грамата БНР (25
сакавіка) утрымлівае яўна ан-
тыгерманскую ацэнку Брэсцкага
міру, «які забівае насмерць бе-
ларускі народ, дзелячы яго на
часткі». У ёй жа межы Рэс-
публікі абазначаны як «усе
землі, дзе жыве і мае лічэбную
перавагу беларускі народ».
Праз месяц, праўда, лідэры
БНР ўжо папрасілі апякунства
з боку Германскай імперыі для
«дзяржаўнай незалежнасці і
непадзельнасці краю», што
выклікала раскол у Радзе БНР.
Ці ж можна часаць ўсіх пад
адзін грэбень? Думаецца, гісто-
рыку больш прыстала не столь-
кі асуджаць ці адабраць, а
пастарацца зразумець, праана-
лізаваць магчымасць альтэрна-
тыўных варыянтаў. Ці былі
яны ў той сітуацыі паміж
двух агнёў, у якой апынулася
Беларусь і абвешчаная тут
Рэспубліка? Гэта пытанне па-
трабуе далейшага вывучэння.

БНР пакінула пасля сябе на
Беларусі спадчыну, якую нель-
га не заўважыць: зародак на-
цыянальнай Беларускай дзяр-
жаўнасці. Яе не магла ўжо іг-
нараваць савецкая ўлада, якая
вярталася на Беларусь у
канцы 1918 г., пасля Лістапа-
даўскай рэвалюцыі ў Герма-
ніі. Не адразу, пераадольваючы
супраціўленне кіраўніцтва За-
ходняй вобласці (той жа Мяс-
нікоў, Кнорын), у канцы снеж-
ня беларускім камуністам уда-
лося дабіцца прыняцця рашэн-
ня РКП(б) аб стварэнні Бела-
рускай Савецкай Сацыялістыч-
най Рэспублікі. Ізноў істотную
ролю адыгралі міжнародныя
фактары: з захаду на тэрыто-
рыю Беларусі, якую пакідалі
нямецкія войскі, пачалі ўсту-
паць войскі буржуазнай Поль-
скай Рэспублікі, лічыўшай ся-
бе спадкаемцам былой Рэчы
Паспалітай. А ў яе склад, як
вядома, уваходзіла тэрыторыя
Беларусі і Літвы. За некаль-
кі месяцаў да гэтых падзей
урад РСФСР сваім дэкрэтам
ануляваў усе акты царскай
Расіі, што датычыліся падзе-
лаў Рэчы Паспалітай. У сітуа-
цыі канца 1918 г. гэта як бы
давала палітыка-прававыя пад-
ставы для прэтэнзій Польшчы
на Беларусь. Стварэнне БССР
павінна было нейтралізаваць
такія прэтэнзіі. Мелі сваё зна-
чэнне таксама разлікі на су-
светную рэвалюцыю, якія ізноў
узмацніліся ў сувязі з рэва-
люцыйнымі падзеямі ў Герма-
ніі, у Польшчы. Не выпадкова
ж І з'езд КПБ(б) 1 студзеня
1919 г. матываваў сваю рэза-
люцыю аб абвяшчэнні БССР
спасылкай на міжнароднае ста-
новішча.

У апошні час спецыялісты
(І. М. Ігнаценка, Я. А. Юхо,
Э. В. Ялугін) звяртаюць увагу
на тое, што Рэспубліка абвя-
шчалася як аўтаномная ў
складзе РСФСР, бо правы яе
ўрада і Цэнтральнага бюро
партыі ўстанаўлівалася такімі
ж, як і ранейшага абкома і
аблвыканкома Заходняй воблас-
ці. Але ўсё ж такі гэта быў крок
наперад ад таго нацыянальнага
нігілізму, які праяўляўся ў
беларускім пытанні раней з
боку маскоўскіх і смаленскіх
улад.

У далейшым эксперыменты
над Беларускай Рэспублікай
працягваліся: змяняўся і яе
статус, і тэрыторыя. 31 ліпеня
1920 г. яна была абвешчана
яшчэ раз. Кожны раз ніхто ў
беларусаў аб гэтым не пытаўся,
усё вырашалася ў Маскве.
Гэта і не дзіўна — ужо па-
чыналася складванне таталітар-
най сістэмы, для якой харак-
тэрны адна ўлада, адна партыя,
адны ідэі, адна мова.

Вынік панавання таталітар-
най сістэмы на Беларусі —
гэта працэс фізічнай і духоў-
най дэградацыі нацыі, усяго на-
рода Беларусі. Ці хацеў бы
калега І. Ф. Эсмантовіч, каб
гэты працэс працягваўся? Я
думаю, што не. А калі так, то
абавязак гісторыка — дапа-
магчы свайму народу спыніць
гэты працэс, знайсці ў сябе сі-
лы для адраджэння. Зрабіць
ён гэта можа толькі шукаючы
ісціну ў мінулым, абдумваючы
дзеля гэтага ўсе даступныя
факты. Скарачаць і збядняць
пройдзены беларускім народам
шлях не адпавядае гэтай зада-
чы. Трэба адчуць, як

«У белай пене праносяцца
коні, —
Рвуцца, мкнуцца
і цяжка хрыпяць...
Старадаўняй Літоўскай
Пагоні
Не разбіць, не спыніць,
не стрымаць».

Р. ЛАЗЬКО,
дацэнт, кандыдат гістарычных навук.

БУДЗЬЦЕ МІЛАСЭРНЫМІ

Паважаныя таварышы!

Цэнтральны райком таварыства Чырвонага Крыжа (ТЧК) просіць Вас аказаць дабрачынную дапамогу адзінокім і састарэлым людзям, якія пражываюць у нашым раёне. У іх лік уваходзяць і пенсіянеры Вашага універсітэта.

У сувязі з цяжкім эканамічным становішчам для састарэлых і адзінокіх Ваша дапамога будзе выратавальнай.

Загадзя Вам удзячныя за міласэрнасць.

Вашу дапамогу накіроўвайце па адрасу: Цэнтральны райком ТЧК, разліковы р а х у н а к № 000700633 ва ўпраўленні АК Прамбудбанка па Гомельскай вобласці МФО 151501360.

Л. ЯЛАВАЯ,
старшыня Цэнтральнага райкома ТЧК.

АБ ПЕРАЎТВАРЭННІ УФП У МІЖНАРОДНАЕ АБ'ЯДНАННЕ

22 студзеня г. г. у г. Маскве адбылася
канферэнцыя заснавальнікаў Усесаюзнай Фе-
дэрацыі прафсаюзаў работнікаў народнай аду-
кацыі і навукі. Пабуджальнымі матывамі да
яе правядзення з'явілася тое грамадска-палі-
тычнае, сацыяльна-эканамічнае становішча,
якое склалася ў краіне, скасаванне былога
СССР, стварэнне Садружнасці незалежных
дзяржаў, неабходнасць прывядзення дзейнасці
УФП, яе рабочых органаў у адпаведнасць з
адбываючымися падзеямі.

Дэлегаты, якія маюць высокія паўнамоцт-
вы, з улікам удзелу кіраўнікоў і прадстаўні-
коў усіх членскіх арганізацый УФП надзялілі
канферэнцыю правамі з'езда.

Дэлегаты з'езда былі аднадушнымі ў імк-
ненні да кансалідацыі прафсаюзаў праз ума-
цаванне свайго аб'яднання, а таксама ў тым,
што раз'яднальныя тэндэнцыі небяспечныя.

З'езд зацвердзіў змяненні і дапаўненні да
Статута. У адпаведнасці з зацверджанымі
змяненнямі УФП ператворана ў міжнароднае
(міждзяржаўнае) аб'яднанне прафсаюзаў ра-
ботнікаў адукацыі і навукі.

Аб'яднанне з'яўляецца незалежным ў
сваёй дзейнасці ад розных органаў дзяржаў-
нага і гаспадарчага кіравання, палітычных
і грамадскіх арганізацый і рухаў, ім непад-
справаздачным і непадкантрольным. Яно
будуе сваю работу ў адпаведнасці з зака-
надаўствам незалежных дзяржаў, прафсаю-
зы якіх з'яўляюцца членамі аб'яднання,
агульнапрынятымі міжнароднымі нормамі на
прынцыпах павагі і гарантыі поўнай сама-
стойнасці членскіх арганізацый, неўмяшання
ў іх унутраныя справы. Такое аб'яднанне
дазволіць распрацаваць узгодненыя дзеян-
ні, пазіцыі прафсаюзаў, ажыццяўляць больш
гібкае ўзаемадзеянне паміж членскімі арга-
нізацыямі па сацыяльнай і эканамічнай аба-
роне работнікаў адукацыі, навукі, студэнц-
кай і навучэнцкай моладзі ва ўмовах лібера-
лізацыі цэн, раздзяржаўлення і прыватыза-
цыі.

Вышэйшым органам аб'яднання з'яўляецца
з'езд. У перыяд паміж з'ездамі дзейнічае Вы-
канаўчы камітэт у складзе кіраўнікоў аб'яд-
нання і членскіх арганізацый. Скасаваны
Прэзідыум.

Аб'яднанне адкрыта для ўсіх прафсаюзаў,
якія дзейнічаюць у сферы адукацыі, навукі,
і падзяляюць мэты і задачы аб'яднання,
прызнаючых яго Статут.

«Профсоюзный вестник «Учитель», № 6, 1992 г.

СПОРТ

НА СВАЁЙ ПЛЯЦОЎЦЫ

Да паспяховага выступлення
універсітэцкай жаночай каман-
ды па ручному мячу на спабор-
ніцтвах рэспубліканскага маш-
табу яе прыхільнікі ўжо пры-
выклі. Цяпер жа яна абараняе
гонар не толькі Гомельшчыны,
але і Беларусі ў першай лізе
адкрытага чэмпіянату СНД. А
гэта ўжо іншая справа. Таму
аматары спорту з нецярпеннем
чакалі сустрэчы з нашай каман-
дай «Універсітэт» у родных
сценах. Такая магчымасць пры-
емнага знаёмства прадставіла-
ся 14 лютага ў гарадскім спорт-
комплексе, дзе пачаўся другі
тур чэмпіянату.

У першы дзень спаборніцт-
ваў гамяльчанкі сустрэліся з
маскоўскай камандай ВАР (ву-
чылішча алімпійскага рэзерву)
і без асаблівай цяжкасці пера-
маглі — 34:28.

Вельмі напружана праходзі-
ла сустрэча нашых спартсме-
нак з камандай «Захсіб» (Но-
вакузнецк). Сібірачкам удалося
перамагчы з розніцай у адзін
мяч — 32:31. А ў наступным
паядынку — з гандбалісткамі
«Буравесніка» (Кзыл-Арда) —
зноў перавага была на баку
гамяльчанак. Яны перамаглі
больш чым пераканаўча — 26:
:15.

Учора гульні другога туру
чэмпіянату працягваліся.

(Наш. кар.).

ГОМЕЛЬСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ УНІВЕРСІТЭТ ІМЯ ФРАНЦЫСКА СКАРЫНЫ

аб'яўляе конкурс на замяшчэнне вакантных пасад на кафедрах:

— матэматычных праблем кіравання — асістэнта;

— аўтаматызаваных сістэм апрацоўкі інфармацыі — асістэнта.

Тэрмін падачы заяў — не пазней 1 месяца з дня апублікавання паведамлення.

Заявы накіроўваць на адрас: 246699, г. Гомель, вул. Савецкая, 104.

РЭКТАРАТ.

ПРАПАНУЕ ПРАФКОМ

У прафком (супрацоўнікаў) паступілі пуцёўкі на I—II квартал 1992 г.:

САНАТОРНЫЯ:

С. Кірава, курорт Ялта (10.03—2.04) — захворванні органаў дыхання. Кошт — 587 руб. (2 пуц.).

Курорт Есентукі, сан. Анджыеўскага (25.03—17.04) — захворванні органаў стрававання. Кошт — 516 руб.

С. «Нарач» (31.03—23.04) — захворванні органаў стрававання. Кошт — 1000 руб.

С. «Світанак Расіі», курорт Сочы (7.03—30.03) — захворванні сардэчна-сасудзістай сістэмы, неўралагічныя захворванні, захворванні суставаў. Кошт — 2100 руб.

С. Чонкі (20.03—12.04) — захворванні сардэчна-сусудзістай сістэмы (3 пуцёўкі). Кошт — 870 руб.

Кур. Сяргееўка, сан. «Патрыя» (Адэская вобл.) — (28.03—20.04) — захворванні нярвовай сістэмы. Кошт — 574 руб. (2 пуц.).

ДЗІЦЯЧЫЯ:

Курорт Сяргееўка, сан. «Сперанца» — спецыялізаваны санаторны піянерскі лагер круглагадовага дзеяння (2.03—31.03) — захворванні апорнарухальнага апарату, сардэчнасасудзістай сістэмы, органаў дыхання. Кошт — 720 руб. (2 пуц.).

Заўвага: за пуцёўкі, набытыя за кошт сродкаў сацыяльнага страхавання, бярэцца 10% кошту пуцёўкі.

Бясплатна выдаюцца пуцёўкі дзецям і падлеткам, а таксама асобам, суправаджаючым дзяцей дашкольнага ўзросту, дзяцей-інвалідаў, якім патрэбны догляд.

Аплата праезду ўсіх катэгорый працоўных і дзяцей, школьнікаў у вучэбны час і летні аздараўленчы перыяд, падлеткаў праводзіцца за асабістыя сродкі.

Аўтары надрукаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць прыведзеных фактаў, цытат, эканамічных даных, асабістых імён, геаграфічных назваў і іншай інфармацыі, а таксама за тое, каб у матэрыялах не ўтрымлівалася даных, якія не падлягаюць адкрытай публікацыі. Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не раздзяляючы пункту гледжання аўтара.

Наш адрас: 246699, г. Гомель, вул. Савецкая, 104, пакой 1-18, тэл. 57-43-21.

«Гомельскі універсітэт» — газета Гомельскага дзяржаўнага універсітэта імя Ф. Скарыны.

Гомельская фабрыка «Палесдрук» Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь г. Гомель, Савецкая, 1.

Рэдактар Ул. БАЛОГА.

Аб'ём 1 друк. арк.

Тыраж 1.000 экз. Заказ 97.

Падпісана да друку ў 15.00.